

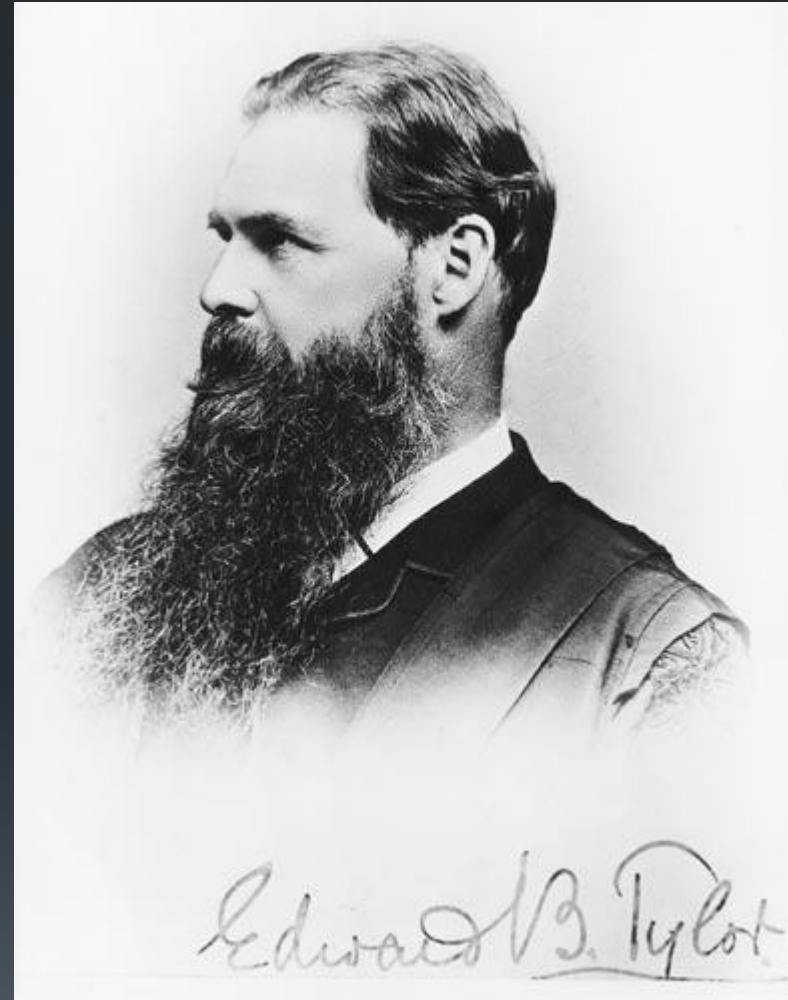
Анімізм

Виконала студентка 1 курсу 2
групи
гуманітарно-педагогічного
факультету
Савостьян Яна

Своєрідним мінімумом релігії виступає анімізм (лат. anima – душа, animus – дух) – віра в наявність самотійної, здатної до існування окремо від людини, тварини, рослини певної духовної сутності (сили чи істоти), здатної поєднуватись із ними і полишати їх.

Найповніше описав анімістичні вірування відомий англійський етнограф і релігієзнавець Е. Тейлор у книзі «Первісна культура» (1871). Він не лише ввів у науковий обіг поняття «первісний анімізм», а й довів, що доцільніше взагалі вважати мінімумом релігії вірування в духовні істоти, які наявні у всіх народів планети. Звідси Тейлор обстоював ідею природного і поступового розвитку релігійних ідей у людському суспільстві, вказував на пояснювальне значення нижчих фаз розвитку релігії для вищих (розвинутих).

Найпростішою формою анімізму була віра в духів. З'яву світу духів етнографи пояснюють природними причинами і насамперед своєрідним тлумаченням первісними людьми ряду оптичних і акустичних явищ: тіні, еха, відображень, шумів і т.п., в реальності яких вони не мали ніяких сумнівів, оскільки їх існування підтверджувалося чуттєвим сприйманням, яке примушувало їх дійти висновку, що у навколишньому світі поруч із тілесними, тобто чуттєво сприйнятними, є і реальні істоти, які здатні бути невловимими у своїй тілесності. Ці істоти – духи.

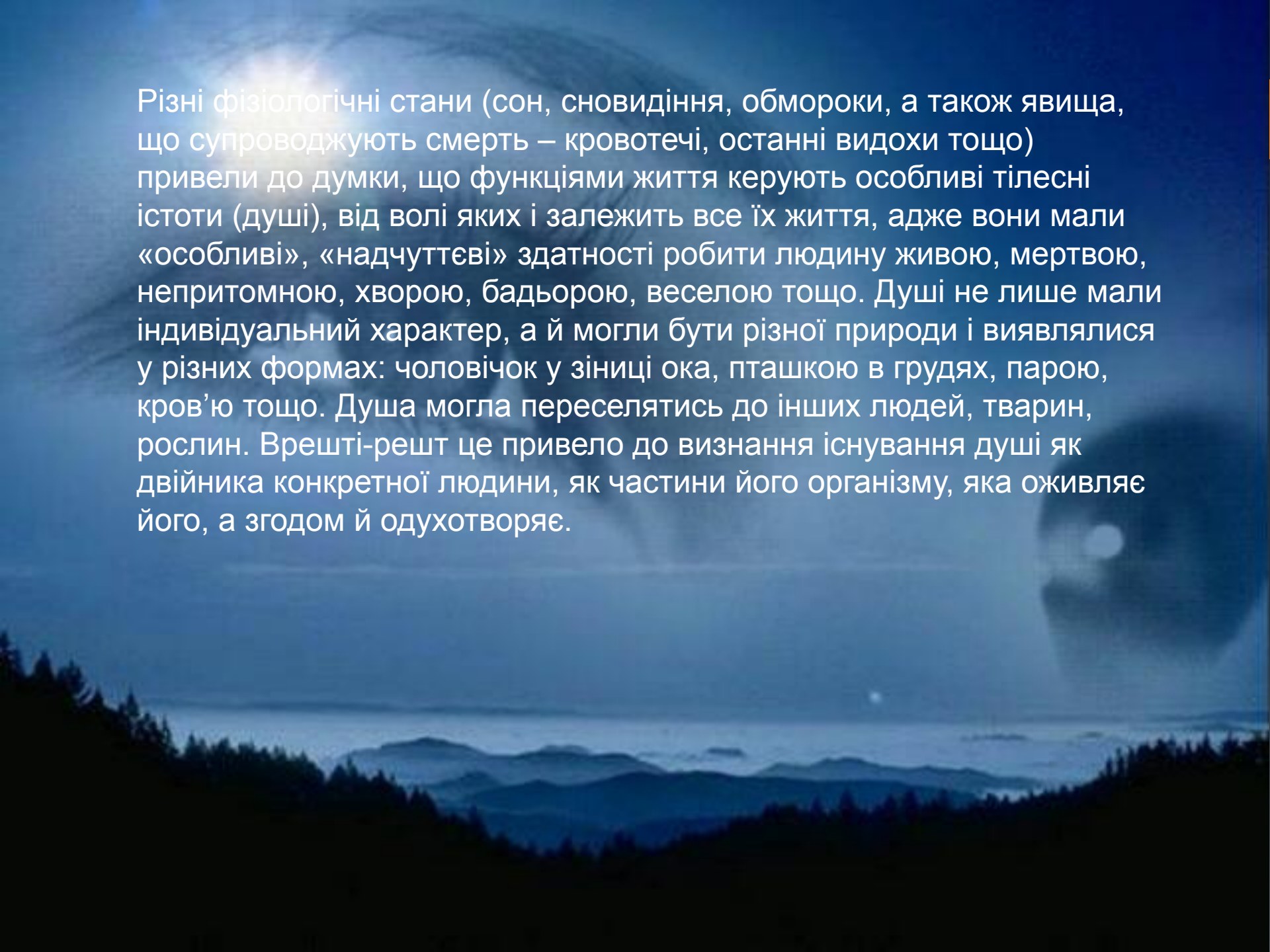

Для тогочасних людей духи не були чимось надприродним, навпаки, вони належали до природного порядку, як і всі інші предмети природи. Єдина їхня відмітна ознака – здатність бути невловимими, набувати вигляду будь-якого предмету (наприклад, під час тіні) – дерева, камінні тощо. Світ духів – це невидимий світ. Пізніше цей невидимий світ поступово трансформується, набуває ознак таємничої сили, з'являються розмежування на добрих і злих духів.

Найвищою формою анімізму є віра у відносно самостійне існування душі. Тому найчастіше анімізм визначають як уявлення про існування в тілі людини її двійника – душі, від якої залежить її життя, фізіологічний і психічний стан.

A blue-toned landscape with mountains and a forest under a bright sun or moon.

Різні фізіологічні стани (сон, сновидіння, обмороки, а також явища, що супроводжують смерть – кровотечі, останні видохи тощо) привели до думки, що функціями життя керують особливі тілесні істоти (душі), від волі яких і залежить все їх життя, адже вони мали «особливі», «надчуттєві» здатності робити людину живою, мертвою, непритомною, хворою, бадьорою, веселою тощо. Душі не лише мали індивідуальний характер, а й могли бути різної природи і виявлялися у різних формах: чоловічок у зіниці ока, пташкою в грудях, парою, кров'ю тощо. Душа могла переселятись до інших людей, тварин, рослин. Врешті-решт це привело до визнання існування душі як двійника конкретної людини, як частини його організму, яка оживляє його, а згодом й одухотворяє.

Відомий український фольклорист і етнограф В. Гнатюк подає такі узагальнені відомості про душу, відтворені з чисельних записів серед населення України. У народу, на його думку, відсутній чіткий погляд на природу душі, її витoki. Немає однозначних уявлень і про місце перебування душі в людському тілі. Одні думають, що місце душі в голові або ямці під шиєю, інші – що в крові, грудях, у животі, печінці... Коли людина вмирає, тоді душа покидає тіло. Може виходити ротом у вигляді пари. Вигляд душі може бути різнорідним: маленький чоловічок з чистим та прозорим тілом, дитина з крильми. Може з'являтися, однак, у різних видах, наприклад, білого ягняти, золотої пташки, бджоли, мухи або пари.

Спочатку душа уявлялась як певна тілесна сила. Лише пізніше у розвинутих релігіях (буддизмі, християнстві, ісламі) душа набула статусу духовної субстанції.

Тож можна стверджувати що анімізм має два основних «догмати»: перший – про духів, а другий – про душу, здатну існувати самотійно поза людським тілом. У своєму найвищому розвитку анімізм передбачає вірування у богів і підпорядкованих їм духів, душу і майбутнє життя, які зумовлюють практичне поклоніння. Анімізм, за Тейлором, давня філософія, яка в теорії наявні у формі віри, на практиці – у формі пошанування.

Дякую за увагу!

